

La Tordera

Fogars de la Selva

Ubicació

Lloc/Adreça: Riu La Tordera
Alçada: 33

Coordenades:

Latitud: 41.73137
Longitud: 2.69063
UTM Est (X): 474271
UTM Nord (Y): 4619997

Classificació

Número de fitxa 08082 - 9
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: Xarxa natura 2000
Data aprovació: dc., 31/10/2012 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Pública
Titular: Agència Catalana de l'Aigua (Carrer de Provença, 204, 08036 - Barcelona)

Fitxes associades:

[Torderada](#)

Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dc., 22/12/2021 - 10:37

Descripció

La Tordera és un curs d'aigua de règim torrencial, que neix al massís del Montseny, entre el Turó de l'Home (1.712 m) i el Matagalls (1.696m). Popularment se li atribueix la font Bona, a la vall de Sant Marçal, com a lloc de naixement. Té un recorregut de 61'5 quilòmetres i desemboca a la Mediterrània, entre els municipis de Blanes i Malgrat de Mar, on forma un delta amb una superfície aproximada de vuit quilòmetres quadrats.

Els seus afluents principals pel marge esquerre són la riera de Pertegàs (de 3 km de longitud); la riera de Gualba (de 12 km de longitud); la riera de Breda (de 8,2 km de longitud); la riera d'Arbúcies (de 31,6 km de longitud) i la riera de Santa Coloma (de 30,2 km de longitud). Pel marge dret, rep les aigües de la riera de Vallgorguina (de 6,7 km de longitud); la riera d'Olzinelles (de 7, km de longitud) i finalment la riera de Fuirosos (de 7 km de longitud).

És un riu d'origen pluvial, influenciat per la pluviometria, la hidrologia i l'estructura geològica. Els aquífers protegits a la conca de la Tordera són els de la riera de Santa Coloma, l'aquífer al·luvial de la mitja Tordera i els de la Baixa Tordera.

El seu caràcter mediterrani condiciona una marcada estacionalitat de les pluges i un període de sequera estival. Tant a la primavera com a la tardor, poden presentar-se episodis de fortes tempestes i precipitacions que produeixen crescudes sobtades, el que es coneix amb el nom de *torderades*.

La localització geogràfica del seu naixement i la transició des del massís del Montseny i Montnegre amb les zones de cota més baixa, que se situen a la depressió Prelitoral i fins la franja litoral, conforma un mosaic especialment particular, representat per tres regions biogeogràfiques, que són la mediterrània, la boreoalpina i l'eurosiberiana. Aquest fet contribueix al seu alt valor natural i de biodiversitat en el context de la conca. Aquesta inclou, en el seu àmbit geogràfic, diversos espais naturals protegits. En el curs alt, el parc natural i reserva de la biosfera del Montseny afavoreix la conservació del seu entorn i la preservació de la biodiversitat que s'hi desenvolupa. En el curs mitjà, el riu travessa un territori amb infraestructures viàries i ferroviàries, a més d'un eix industrial molt ampli. Aquest tram es veu greument afectat per brutícia, abocaments de tota mena i creixement de vegetació al·lòctona i invasiva. Més avall, a nivell de la desembocadura, hi conviuen activitats agrícoles i zones turístiques associades al litoral. A més, ens aquestes zones, s'ha produït una modificació antròpica de la llera, afectant el desenvolupament de la dinàmica fluvial (extraccions d'àrids, infraestructures viàries, industrials...).

El riu, en el seu pas amb el municipi de Fogars de la Selva, fa de partió natural amb els municipis de Sant Feliu de Buixalleu, Hostalric i Maçanet de la Selva, on entra en direcció sud, formant un gran meandre i travessant el municipi, entra al de Tordera, que pren el nom del curs d'aigua.

En el seu pas per Fogars de la Selva, presenta un mosaic d'habitats ben diferents, amb abundants illetes sorrenques, amb poca vegetació i codolars importants. També destaquen els marges, alguns d'ells de més de quatre metres d'alçada, amb talls rectilinis, al damunt dels quals predominen les plantacions de pollancre. La vegetació d'hàbitat sec alterna amb zones més humides i vegetació arbòria en determinats marges d'alzinar que després es converteix en un canyissar. En altres trams, com el que va de l'estació d'aforament fins a l'església de Sant Cebrià, es caracteritza per una amplada important del llit, bàsicament sorrenc i pedregós, amb un bosc de ribera important i el curs d'aigua serpentiforme que el fa tant característic, amb multitud de braços secundaris i tolls d'aigua dins del mateix llit ben visibles, quan el cabal del riu disminueix. També són molt característics els talussos sorrencs de les ribes i més al nord algun gorg format per l'estretor, coincidint amb l'aiguabarreig de la riera de Santa Coloma.

A l'alçada del Pla de Can Simó, hi ha una estació d'aforament, la construcció de la qual no sembla haver incidit amb l'estat de conservació del bosc de ribera es conserva força bé. La barreja d'aiguamolls, sorres, còdols, talussos i herbassars propicien l'hàbitat per a moltes de les espècies que habiten i es reproduïxen en

el riu Tordera, com la granota verda, el tòtil, la tortuga de rierol, la salamandra, la serp d'aigua i la verda, i un gran ventall d'ocells (verdum, cadenera, passerell, mallerengues, pardals, pit-roig, picots, rapinyaires, polla d'aigua, ànec collverd, berrat pescaire, etc.).

Algunes de les espècies detectades en la zona compresa de Can Gelmà i Can Simó són diversos tipus de tortugues de rierol, el blauet, corriols petits, becadells comuns, l'esperver vulgar i l'aligot, l'oreneta vulgar i la cuablanca.

I envoltant el curs fluvial, hi trobem diferents planes de cultiu, riques en sediments, plantacions lineals de pollancres, herbassars, brolles amb alzinar i roure, pinedes i suredes a mes de plàtan, vern, acàcia, om, i freixe. La zona més malmesa del riu correspon al tram que coincideix amb el polígon industrial del municipi.

Observacions:

La desembocadura de la Tordera està inclosa en la Xarxa Natura 2000 amb l'apel·lació de "Riu i Estanys de Tordera" i per tant, considerada un espai d'interès natural pel seu alt valor ecològic. A més, com a corredor, constitueix un espai d'elevat interès per a la fauna migratòria, ja que els ocells l'utilitzen com a zona de repòs i refugi.

Història

Plini el Vell (Como – Itàlia 23 o 24 dC / Estàbia, 25 d'agost 79), escriptor llatí, científic, naturalista i militar romà, esmenta l'existència d'aquest riu. Tot i que a nivell històric l'aprofitament hidràulic del riu es documenta en època alt-medieval, degut a l'aparició dels primers documents escrits, és lògic pensar que l'aigua de la Tordera ha estat emprada per l'home des de temps remots i canalitzada per a usos agrícoles, sobretot al pla al·luvial, que forma una vall natural i per tant un corredor natural.

El nom de la Tordera es documenta al segle IX amb la forma "Tordaria", derivat del llatí *turdaria*. Es tracta d'un precepte del rei franc Carles el Calb, datat de l'any 862, en el qual es concedeixen al comte Sunyer uns béns de propietat reial al *pagus* de Barcelona i una porció de la muntanya del Montseny: "(...) *in pago Barchinonense in villa Bitamenia, nunc autem appellatur Pallatium, super fluvium Tordaria...*".

A la zona mitjana de la Tordera, ja a finals del segle X, hi ha constància de l'existència de recs a Sant Celoni, documentats en un pergami de l'any 984 del Cartulari de Sant Cugat. Per tant, cal pensar que la Tordera s'omplí de rescloses de fusta tant per al regadiu com per dotar de força hidràulica els diferents molins fariners.

Durant el segle XII, l'aigua de la Tordera es considera encara potestat pública del comte. El 26 de maig de 1151 Guillem Umbert de les Agudes dóna, en nom del rei a la vila de Sant Celoni, l'aigua de la riera Rifer-Partegàs i de la Tordera, a més de tots els dominis del Montseny.

L'any 1322, el vescomte de Cabrera concedeix l'ús de l'aigua de la Tordera pel funcionament de catorze molins. I és també en aquest moment quan apareixen en el tram mitjà del riu els primers molins drapers, com és per exemple el dels Franquesà de Sant Celoni o La Farga a Hostalric. Aquest darrer s'estableix l'any 1442 i funcionarà fins la primera meitat del segle XVIII.

L'any 1600, el jesuïta Pere Gil, deixa escrit: "és una de les fonts y rieres mes principals, nays de les faldes de la Montanya del Mont Seny... Camina casi quinze llegues de part de Tramontana enves migdia. Passa cerca de Mora, Sant Esteve, Palau, St. Celoni, la Velloria, Ostalrich, Massanes, Martorell, Tordera, y amboca en lo mar de Cathalunya junt a Blanes... Es un riu molt util per raho de las sequias que dell trauen

(de aquest riu se trau or en forma de fulletes petites, rodones ó triangulars ó quadrades, com unes lentilles, y mes petites però molt primes...”.

Tradicionalment, el riu Tordera ha estat productor de matèries primeres per a la societat camperola d'autoabastament; els ha proporcionat fusta, plantes amb propietats medicinals (lliri blanc, ortigues, cua de cavall, heura, herba sabonera, falguera, lligabosc, herba berruguera, etc.), d'altres per a consum com els créixens però també peix. I també canyars i vimeteres que servien per asprar o per fer cistells, coves; boga i joncs.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE FOGARS DE LA SELVA (2012). Memòria descriptiva i justificativa de l'ordenació; dins *Pla d'Ordenació Urbanístic Municipal de Fogars de la Selva*.

BOADA, Martí; MAYO, Sílvia.; MANEJA, Roser. (2008). Sistemes socioecològics de la Conca de la Tordera. Barcelona: Institució Catalana d'Història Natural.

BOADA, Martí, MARSINACH, Albert; MIRALLES, Marta; MANEJA, Rosa (2008). L'observatori de la conca de la Tordera. Informe 2006-2008. L'Observatori. Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals - UAB.

FONT, Gemma; MATEU, Joaquim; PUJADAS, Sandra (2009). Torderades i eixuts. Els usos tradicionals de l'aigua al Montseny. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Enllaços d'interès:

[Bloc de seguiment de les actuacions i seguiment de la fauna terrestre i avícola...](#)

